

4T D'ESO · EM4 · UNITAT 6

Economia, benestar i sostenibilitat

Externalitats, economia circular, economia social, ODS, cultura i dades que falten

6

PER COMENÇAR

En aquesta unitat aprendràs a...

- Explicar què és una **externalitat** i distingir les positives de les negatives.
- Comparar l'economia lineal amb la circular i entendre la petjada ecològica.
- Reconèixer les entitats de l'economia social, solidària i col·laborativa.
- Relacionar els Objectius de Desenvolupament Sostenible amb el teu barri i el desenvolupament local.
- Valorar el paper econòmic i social de la cultura i dels seus agents de suport.
- Detectar quins grups no veu un mapa de dades automàtic i com comprovar-ho.
- Construir una **matriu d'impactes** d'una necessitat del teu entorn (lliurament 2).

SITUACIÓ DE PARTIDA · CAS FICTICI

Una situació de partida

És finals de febrer a 4t B de l'Institut Ribera Nord. L'ajuntament vol reformar la plaça de la Font: de vianants, amb més arbres i bancs, però amb menys aparcament. Ensenya un mapa automàtic que diu que és «gairebé buida al matí». La Salma hi passa cada dia i la veu plena de gent gran. El dissabte 6 de març hi ha consulta veïnal i el grup ha de decidir què defensa. Els camins, els bancs, l'autobús i les entrades als equipaments públics també formen part d'aquesta decisió: la ciutat la fem servir entre tots, però no tots la fem servir igual.

❓ Quan es reforma una plaça, qui hi guanya i qui hi perd? Es pot millorar per a tothom alhora?

❓ A la unitat anterior vas veure com es fixa el preu en un mercat. Hi ha coses valuoses que no tenen preu? Posa'n un exemple.

❓ Si una dada automàtica diu que un lloc és «gairebé buit», com ho comprovaries?

MAPA DE LA UNITAT

Què veurem

- **6.1** Externalitats: el que no surt al preu
- **6.2** Petjada ecològica i economia circular
- **6.3** Economia social, solidària i col·laborativa
- **6.4** Els ODS i el desenvolupament local
- **6.5** Cultura, economia i agents de suport
- **6.6** Dades que falten: mapes automàtics i confirmació

El que no surt al preu

Externalitat negativa

Un cost que suporten altres: una fàbrica que embruta un riu.

Externalitat positiva

Un benefici per a altres: qui arregla la façana millora tot el carrer.

Bé públic

Costa excloure ningú i no s'esgota: l'enllumenat d'un carrer.

Recurs comú

Cal acordar regles perquè no s'esgoti: un torn, un límit.

CLAU

El mercat no veu el que no té preu: per decidir cal **mesurar** i dir **a qui afecta**.

La plaça de la Font: variacions

(després – abans) ÷ abans × 100.

INDICADOR	ABANS	DESPRÉS	VARIACIÓ
Vianants	1.200	1.500	+25 %
Places d'aparcament	40	16	−60 %
Taules de terrassa	18	30	+67 %
Arbres	6	18	+200 %
Bancs	4	10	+150 %

CLAU

El mateix projecte **millora i empitjora** alhora: les dues xifres són certes.

Una matriu d'impactes

GRUP	IMPACTE ESPERAT	INDICADOR	REVERSIBLE?
Veïns grans	+	Bancs i arbres	Amb cost
Fruiteria i ferreteria	–	Places d'aparcament	En part
Bar Benítez	+	Taules de terrassa	Sí
Famílies amb infants	+	Vianants (dada que falta)	Amb cost
Mobilitat reduïda	?	Places reservades i voreres (dada que falta)	Segons el disseny

CLAU

No hi ha un número únic que digui «bo» o «dolent»: depèn del **grup** i de l'**indicador**.

Un mercat de segona mà

Un diumenge a la plaça

80 objectes venuts a 5 €; nous costarien 18 € i cada compra n'evita una de nova.

1. **Estalvi per objecte.** 18 − 5 = 13 €.
2. **Estalvi estimat.** 80 × 13 = 1.040 €.
3. **Residus evitats.** 80 × 0,6 kg = 48 kg; amb 0,4 kg serien 32 kg.

✔ **El resultat ambiental canvia amb el supòsit: pregunta sempre què s'ha suposat. Euros i quilos no es poden sumar.**

Materials que tornen a l'economia

Taxa d'ús circular de materials, 2024.

Font: Eurostat, taxa d'ús circular de materials, dades de 2024.

CLAU

La mitjana europea supera l'espanyola en **4,8 punts percentuals**.

Del món al barri

Economia social

Les persones abans que el capital: cooperatives, mutualitats, associacions.

Agenda 2030

17 objectius i 169 fites: una brúixola que es juga a cada barri.

Desenvolupament local

Millorar el territori amb els seus recursos i la seva gent.

Cultura

Valor econòmic i valor social, amb agents que li donen suport.

CLAU

Els indicadors de barri converteixen un gran objectiu en una cosa **mesurable**.

Comptar telèfons o comptar persones

El mapa automàtic

- 190 senyals de tota la plaça al matí
- 640 senyals a la tarda
- Compta telèfons encesos

VS

El recompte a mà

- 210 persones grans al matí
- Sense repetir ningú
- Un sol matí i una sola franja

CLAU

La dada no és errònia, és **incompleta**: no es poden restar 210 − 190.

🙋 PREGUNTA PER A LA CLASSE

Un informe automàtic afegeix: «La reforma no perjudica cap grup rellevant». Què és aquesta frase?

A Una conclusió sense proves que l'informe afegeix pel seu compte

B Una dada mesurada pel mapa

C Una prova que el recompte a mà és innecessari

✔️ El mapa compta telèfons i no mesura a qui perjudica la reforma. Cal contrastar-lo amb observació directa i preguntar a qui no surt a les dades.

REPÀS

Idees clau

- **El que el preu no veu.** externalitats (+ i −), béns públics i recursos comuns, indicadors per mesurar impactes, matriu d'impactes.
- **Produir i consumir millor.** petjada ecològica, economia lineal davant la circular, reduir, reutilitzar, reparar, reciclar.
- **Altres maneres d'organitzar-se.** economia social i democràcia interna, economia solidària i comerç just, economia col·laborativa i els seus límits.
- **Del món al barri.** els ODS i l'Agenda 2030, responsabilitat social de l'empresa, desenvolupament local i ocupació, cultura, valor i agents de suport.
- **Dades que falten.** mapes automàtics i grups no representats, biaix de confirmació, contrastar amb observació.

PER ACABAR

Per pensar

1 Pensa en un lloc del teu barri: qui hi guanya i qui hi perd amb un canvi, i quin indicador faries servir per saber-ho?

2 Un mapa diu que una plaça és «gairebé buida al matí», però una persona hi passa cada dia i la veu plena. Quina comprovació senzilla faries?

3 Quina dada et faria canviar d'opinió sobre una decisió que ja tens al cap? On la buscaries?

Ara et toca a tu!

Repassa, practica i comprova el que has après.

📝 **Resum**

✅ **Test**

👆 **Interactius**

Llibre, presentacions, resums i tests gratis a **josesande.com**